

NDZAWULO YA DYONDZO YA LE GAUTENG
XITIFIKHEYITI XA XIKAMBELO XA LE HENHLA

XITSONGA XA RIRIMI RO SUNGULA
NHLAWULO WA LE HENHLA
 (Papila ro Vumbirhi)

Possible Answers OCT / NOV 2006

XIYENGE XA A

XIVUTISO XA 1

Xikolokolo Nguvu Ya Pitori: J. M. Magayisa

Vutlhokovetseri:

1.1	Xivulavulelo	(1)
1.2	I ku khalabya swinene / ku dyuhala ngopfu.	(2)
1.3	A a ri xihontlovila kambe yena a nga tiendli nhenha.	(2)
1.4	Nkarhi wa yena wu herile (wo hanya laha misaveni) / U le kusuhi ni ku fa.	(2)
1.5	Dzana.	(1)
1.6	Ku lo sala mbilu leyi baka kambe miri wa yena a wa ha hanyi / Mbilu yi tibela yi ri yoxe.	(2)

[10]

XIVUTISO XA 2

2.1

2.1.1	U nga swi pfumeri.	(1)
2.1.2	U vula leswaku u wa nkoka hikuva ku hava un'wana loyi a fanaka na wena.	(2)
2.1.3	Mutlhokovetseri u hi tsundzuxa leswaku hinkwerhu hi vanhu va nkoka. Hi nga pfumeri ku tsongahatiwa naswona hi nga pfumeri vukulu byi endla leswaku hi nga ehleketi hikuva hi ta ku vanhu van'wana va ta ku hi tirhile hikuva hi vakulu. A hi fanelanga hi khomelela evusiwaneni hikuva leswi swi nga endla leswaku hi tilan'wa hi ku a hi pfuni nchumu. U tlhela a hi tsundzuxa leswaku hi nga naveleli van'wana swo biha hikuva swi ta hi kanganyisa eku tiantswiseni.	(3)
2.1.4	Phofula leswi nga embilwini.	(2)
2.1.5	U vula leswaku hi nga pfumeri leswaku hi navelela van'wana swilo swo biha hikuva swi ta hi kanganyisa eku kumeni swilo swa kahle.	(2)

- 2.1.6 Vutomi lebyinene / vutomi bya kahle. (2)
- 2.1.7 Vutsongo byi ku tsongahata, vukulu byi ku kurisa, vusiwana byi ku fuma, mavondzo ya mbhonya tilo ra wena. (3)
[15]

2.2

- 2.2.1 Wexe. (1)
- 2.2.2 Gumba a ra ha vonaki / ri hundzuke leritsongo. (2)
- 2.2.3 I ku tihoxa eka xiyimo xa yena. (1)
- 2.2.4 Hi fanele ku hanya ni van'wana vanhu hikuva a swi pfuni ku fuma kumbe ku va ni vuswikoti kambe u nga hanyi ni van'wana vanhu. (2)
- 2.2.5 Ku chava / Ku rhurhumela. (1)
- 2.2.6 Vanhu van'wana a wa ha tivi ni leswaku va kona. (2)
- 2.2.7 Ku hanya etikweni ra wena swi endla leswaku u va ni nkanu u nga tsundzuxiwi. (2)
- 2.2.8 U tsundzuxa Gumba leswaku hambi varhangeri a va nga hanyi va ri voxo, lava va ringeteke va tsandzekile. (2)
- 2.2.9 U vula leswaku hina vanhu hi fanele ku hanya ni van'wana vanhu. (2)
[15]

KUMBE

2.3

- 2.3.1 N'wi Bye. (1)
- 2.3.2 Mi ta hambanisa hi rifu ntsena. (2)
- 2.3.3 Xa leswaku va sungule swin'we naswona va ta heta swin'we . A ku na (lexi nga va hambanyisaka. (2)
- 2.3.4 (a) U n'wi susile evunhwaneni bya yena u n'wi endla wansati (2)
(b) Mi hlurile emikarhini yo vava, yo tika hikokwalaho ka ntwanano. (2)
- 2.3.5 "bya comela" – xihlambanyiso / xifananisi. (2)
- 2.3.6 I ku dyondza mahanyelo ya yena u ya tiva. (2)
- 2.3.7 Vumba ro tsakama loko ri hambanisiwa ri tlhela ri hlanganiseka leswi vulaka leswaku lavambirhi va swi kota ku hlangana hambi vo holova. (2)
[15]

KUMBE

2.4

- 2.4.1 I xilo lexi munhu a kotaka ku yima eka xona a tivona xiyimo xa yena. (2)
- 2.4.2 Xivoni a xi swi koti ku hi komba vuhina / vumunhu kumbe mahanyelo ya hina. (2)
- 2.4.3 Hi nga lulamisa mahanyelo ya hina lawa ya nga amukelekiki; hi tinyika vumunhu. (2)
- 2.4.4 Wu tiyisisa mhaka ya leswi hi tivonisaka xiswona exivonini. (2)
- 2.4.5 Ta yelana, ti ni mintila ya ntlhanu-ntlhanu naswona ndzimana yin'wana ni yin'wana yi hlamusela timhaka to karhi. (2)
- 2.4.6 Xivulavulelo lexi vulaka ku dlayisa. (3)
- 2.4.7 Leswaku hi nga tixisi hikuva hi vona leswi nga riki swona hi hina exivonini. (2)
- [15]
- [40]

XIYENGE XA B

XIVUTISO XA 3

Xihlovo xale Mahlweni Madlayisa Torha: J.M. Baloyi

3.1

- Matixisa u kampfunye "vulombe a dya chefu."
- U lavele nuna wa yena Xixurhana xigevenga lexi xi ta susa vutomi bya yena.
- Gemba Khumbhuza i xigevenga xa lokixi ra Mapatapata lexi a xi xaviwile hi Matixisa ku dlaya Xixurhana.
- Matixisa a hanya kahle exikarhi ka rifumo, laha a tiphina, a nyikiwe ni movha.
- Xixurhana a a ri ni mavhengele ya khume naswona a ri xigwili xa lokixi xa Mapatapata.
- Xixurhana u byele Matixisa leswaku rifumo ra yena i ra vona kambe Matixisa a nga enerisanga hi nhlamulo leyi. A a lava ku va ni vhengele leri a ri vitana yena ku fana ni nkata Makokisi.
- Matixisa u kampfunye "vulombe" hikokwalaho ka makwanga.
- Endzhaku ka ku va a pfumelelanile na Gemba hi timhaka to dlaya Xixurhana, Matixisa u tshembisa Gemba kotara ya rifumo xa Xixurhana.
- Xixurhana a a tivonile tindlela ta Matixisa to gidela emikhukhwini. Loko Matixisa a vutisiwa u kanetile.
- Gemba u ngungumerile a ambale xiqhoko xo siya mahlo ni nhompfu a a ambele ni jasi ra khale a ya dlaya Xixurhana.
- Endzhaku ka rifu ra Xixurhana hi vona hi laha Gemba a landzaka Matixisa ha kona. Matixisa u n'wi nyika madzana-mambirhi ya tirhandi a vula leswaku a nga swi tivi leswaku i "xikhongolotana xa nsindziso."

- Matixisa u fambe na Gemba ebangini ya First National eTiyani.
- Nkulukumba Khosa, murhangeri wa rhavi ra bangi leyi u va amukerile hi malwandla. U va byerile leswaku Xixurhana u siyile xileriso mayelana ni maavele ya rifumo ra yena.
- Hafu ya rifumo ra Xixurhana yi nyikiwe Saleleni.
- Kotara yin'wana yi nyikiwe "vatsoniwa ni swidyuhati" swa Vatsonga.
- Kotara yin'wana yi nyikiwe mativula ya Saleleni.
- Matixisa a tidyise "chefu" hikuva yena u nyikiwe rirhandzu ra Xixurhana hinkwaro.
- Kotara ya rifumo leri Gemba a a tshembisiwile na yona a yi kumekanga.
- Endzhaku ka timhaka leti Matixisa u titivarile.

[30]

KUMBE

3.2

- 3.2.1 Mihloti Tihuhlu. (2)
- 3.2.2 I vanghana / I vamaseve. (1)
- 3.2.3 Gemba Khumbhuza. (2)
- 3.2.4 Xixurhani, Matixisa (2)
- 3.2.5 Saleleni. (1)
- 3.2.6 Emikhukhwini, kusuhi ni lokixi ra Mapatapata ehansi ka xintshabyana xa Gerere. (3)
- 3.2.7 I makwanga yo lava vhengela leri a ri vitana yena. (2)
- 3.2.8 I xipinyapinya xo lavela Xixurhana xivenga leswaku xi ta susa vutomi bya yena. (2)
- 3.2.9 A a ya cinca vun'winyi bya rifumo ra Xixurhana. (2)
- 3.2.10 Nkulukumba Khosa. (1)
- 3.2.11 U te vatswari a va lovile khale naswona a a nga ri na vamakwavo. (4)
- 3.2.12 I Gemba. (1)
- 3.2.13 U kume hafu ya rifumo ra Xixurhana. (2)
- 3.2.14 U kume rirhandzu ntsena. (1)
- 3.2.15 Ina. Matixisa a a titshembise rifumo ra Xixurhana kambe a nga ri kumanga. (3)
- 3.2.16 Tsundzukani. (1)

[30]

XIYENGE XA C

NOVHELE

XIVUTISO XA 4

4.1

- Ntsendzeleki a ri munhu wa makhombo. U weriwa hi khombo ro tika / biha emirini a ha ri exikolweni.
- Fumani loyi a a ri xigangu xa yena na yena a ha ri eyunivhesithi laha a a dyondzela vudokodela.
- Mana wa Ntsendzeleki N'wa-Masinga u kombela Yandheya ku nga hahani wa Ntsendzeleki ku heleketa Ntsendzeleki a ya n'wi siya eka va Fumani hikuva yena a nga ta swi kota ku wundla Ntsendzeleki ni n'wana wa yena.
- Endzhaku ka ku siyiwa, Fumani u tlhelela exikolweni laha a rhandzana na Beauty.
- Ntsendzeleki u sala a kuma n'wana kutani a tsala papila a kombela vito ra n'wana.
- A nga va nga ni nkateko, Fumani u hambanisa mapapila, a rhumela Ntsendzeleki papila leri a a tsalele Beauty.
- Loko Fumani a vuya hi le yunivhesithi u lorha Beauty kutani Ntsendzeleki u baleka evukatini.
- U hlangane na Hlamalani Nkatini loyi a nga n'wi lavela ntirho eka Ngwenya-nkelenge loyi a nga n'wi hlongola hikuva mbyana ya yena yi tlumbiwe hi movha.
- Ntsendzeleki u tlhelele eka manana Nkothasi loyi a nga tshama na yena, kutani Hlamalani a n'wi lavela ntirho laha a a tirha kona etihofisini.
- Loko a ha tshamisekile, a tirha a nga ri na swiphiko, Hlamalani na Ntsendzeleki va hlangana ni nghozi ya movha laha Ntsendzeleki a phaphamaka a ri exhibedlhela.
- Hlamalani yena u lovile eka nghozi leyi.
- Ntsendzeleki u tlhela a hlangana na Fumani loyi a a ri dokodela.
- Fumani u kombela ku rivaleriwa.
- Ntsendzeleki a a fanele ku hlawula ku ya hanya na Fumani kumbe ku hanya na Ntiyiso ntsena loyi a ta tshama a n'wi vutisa hi tata wakwe.

[30]

KUMBE

Ntsendzeleki: G.S. Khosa

4.2

4.2.1 I Ntsedzeleki.	(1)
4.2.2 Ngwenya nkelenge a kariha swinene.	(2)
4.2.3 A a nga ri ni vana.	(1)

- 4.2.4 Ku basisa yindlu, ku hlantswa swiambalo a tlhela a swi olola, ku hlayisa mbyana. Ku sweka. (2)
- 4.2.5 A a huma "evukati" / eka Fumani / eka Madizi. U fike hikwalaho ka Hlamalani loyi a n'wi hlanganiseke na Manana Nkothasi. (3)
- 4.2.6 Ina. Endzhaku ka ku suka evukatini u famba na tiko a nga tivi lomu a yaka kona. (3)
- 4.2.7 I ku tlumbiwa ka mbyana ya Ngwenya-Nkelenge hi movha. (2)
- 4.2.8 N'wa-Masinga, Ntsakisi. (2)
- 4.2.9 Ntsendzeleki u dyondza xikolo a tlhela a endla swa vugangu na Fumani. Swa xikolo a swi humeleli hikuva u bihe emirini. (2)
- 4.2.10 Manana Nkothasi. (1)
- 4.2.11 U swi vurisa hikuva a vona malwandla ni rirhandzu ra Hlamalani. (2)
- 4.2.12 Ntsendzeleki a khomisiwe tingana hi Fumani loyi a a rhandzana na Beauty. (2)
- 4.2.13 Etihofisi laha a ku tirha Hlamalani. (2)
- 4.2.14 Tingana na Ntiyiso. (2)
- 4.2.15 Baloyi. (1)
- 4.2.16 Fumani, vudokodela. (2)